

Курс “Екологія лісових екосистем”

Спеціальність 101 Екологія
Інститут екології Карпат НАН України
Викладач к.б.н., с.н.с. Шпаківська Ірина

Лекція 8.

FSC- Сертифікація системи ведення лісового господарства в Україні

ВПЛИВ ВИРОБНИЦТВА ТА СПОЖИВАННЯ ПРОДУКЦІЇ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ПРОТЯГОМ ВСЬОГО ЇЇ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ

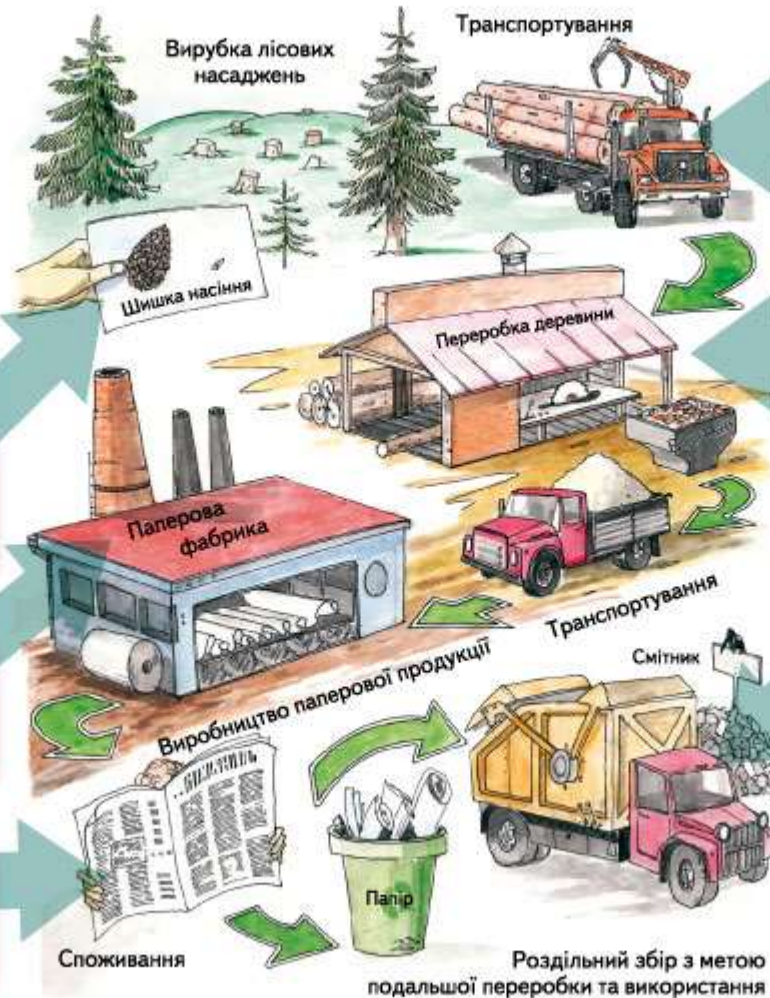

Знак екологічного маркування підтверджує екологічну якість товарів та послуг на підставі оцінки життєвого циклу продукції із врахуванням її придатності до вторинної переробки та / або використання вторинної сировини для виготовлення цієї продукції.

Під час видобування та переробки сировини порушуються унікальні природні ландшафти, виснажуються ресурси, порушуються екосистеми, забруднюються атмосфера, повітря, ґрунт.

Процес виробництва відбувається з використанням електроенергії, під час отримання якої витрачаються природні копалини, забруднюється довкілля.

При виробництві та споживанні продукції виникає велика кількість відходів, які накопичуються на сміттєзвалищах, площа яких з кожним роком зростає.

Під час транспортування та зберігання продукції навколишнє середовище потерпає від википних газів, втрати пального та продуктів згоряння, тощо.

Фабрики та заводи забруднюють атмосферу та викидають у водойми стічні води. Нам доводиться дихати забрудненим повітрям та вживати недостатньо чистої води.

Значна частина сміття може використовуватися повторно. Вторинна переробка справа цілком доступна і необхідна. Для цього потрібно лише сортувати сміття, викидаючи різні його види у відповідні контейнери (окремо скло, папір, пластик, метал тощо) з метою його подальшої переробки.

Для інформування споживачів про те, що продукція виготовлена із вторинної сировини та придатна до подальшої переробки існують позначення:

Життєвий цикл продукції

Для чого ця процедура?

Господарська діяльність у лісах не завжди пов'язана з відповідальним і раціональним використанням природних ресурсів усіма зацікавленими сторонами.

Стурбованість суспільства проблемами знеліснення та виснаження природних ресурсів спонукала лісопромислові компанії замислитися про екологічну чистоту джерел походження деревної сировини.

На вирішення зазначених проблем і з метою просування **екологічно відповідального, соціально вигідного та економічно життєздатного управління лісами світу в 1993 р. було створено міжнародну неурядову некомерційну організацію — ЛІСОВУ ОПІКУНСЬКУ РАДУ (FOREST STEWARDSHIP COUNCIL®, FSC®)**

За більш ніж 30 років свого існування Лісова опікунська рада розробила та запровадила **систему добровільної лісової сертифікації, яка підтверджує раціональне та невиснажливе ведення лісового господарства в будь-якому куточку світу.**

FSC зарекомендувала себе як ефективний інструмент, який постійно змінює ринок і пропонує людям впливати на охорону навколишнього природного середовища через свої споживчі рішення.

Що таке FSC?

Forest Stewardship Council (FSC, Лісова опікунська рада) – неурядова організація, метою якої є впровадження системи добровільної та незалежної сертифікації деревини

Головна ідея: FSC-сертифікований продукт більш екологічний, а значить – матиме більший попит на ринку, тому сертифікація буде вигідною виробникам деревини

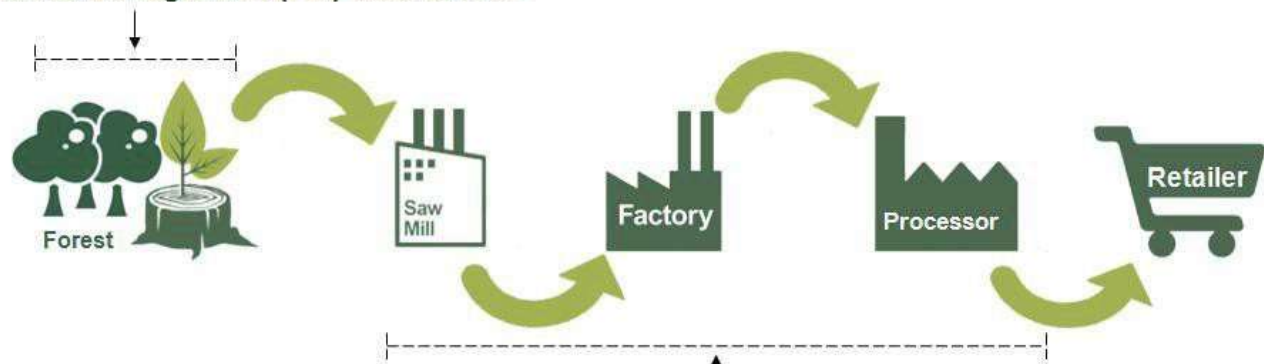

Що таке сертифікат FSC?

Сертифікат – передбачає здійснення оцінки відповідності системи ведення лісового господарства та процесів трансформації сировини в готову продукцію міжнародним вимогам, розробленим FSC.

Як правило, сертифікується весь ланцюжок постачання деревини – від виробника (лісгоспа) до кінцевого споживача

Forest Management (FM) certification

Chain of Custody (COC) certification

Хто видає сертифікат FSC?

Видача сертифікату відбувається після проведення аудиту незалежними органами сертифікації

В Україні діють три органи сертифікації:

- NEPCon;
- SGS;
- Легаліс

В Україні діють три органи сертифікації, один з яких NEPCon

<https://preferredbynature.org/sites/default/files/library/2019-01/NEPCon%20Interim%20FM%20Standard%20Ukraine%2019Dec14%20UKR.pdf>

Принципи і критерії FSC

Сертифікат FSC підтверджує **відповідність** -

Принципам і Критеріям FSC (т.з. Стандарт FSC)

Стандарт FSC стосується трьох аспектів:
економічного, екологічного та соціального

Наразі в Україні – **три** діючих стандарти

1.Сертифікація системи ЛГ

Сертифікація системи ведення лісового господарства (FM) — підтвердження того, що система ведення лісового господарства відповідає вимогам принципів і критеріїв FSC, які відображають правила екологічно відповідального, соціально вигідного та економічно життєздатного ведення лісового господарства. Підприємство може отримати два види сертифікатів: сертифікат FM або «об'єднаний» сертифікат FM/CoC. Останній охоплює внутрішній ланцюг постачання і дає змогу продавати круглі лісоматеріали та **недеревинну продукцію** лісу із FSC-сертифікованих ділянок із заявою «FSC 100%».

Принципи критерію

Перелік FSC-принципів відповідно до міжнародного стандарту:

1. Відповідність законодавству.
2. Права працівників та умови зайнятості.
3. Права тубільних народів.
4. Відносини з громадами.
5. Використання лісу (вигоди від лісів).
6. Цінності довкілля та впливи на них.
7. Планування ведення господарства.
8. Моніторинг та оцінювання.
9. Особливі для збереження цінності.
10. Виконання господарської діяльності.

2. Сертифікація ланцюга постачання

Сертифікація ланцюга постачання (CoC) — підтвердження того, що на кожному етапі виробничого ланцюга — від місця заготівлі до споживача (приймання, сушіння, зберігання, транспортування, первинна та вторинна переробка та ін.) — використовували FSC-сертифіковану та прийнятну сировину.

Сертифікація ланцюга постачання необхідна виробникам, переробникам і продавцям для підтвердження того, що продукція, яку продають із заявою FSC, походить із добре керованих лісів, контрольованих джерел, вторинної сировини або суміші вказаних видів сировини.

Деревопереробні компанії часто стикаються з **дефіцитом сертифікованої сировини на ринку**, а їхні постачальники в силу багатьох причин не можуть бути сертифіковані ближчим часом. У таких випадках виручає контрольована деревина.

3. Сертифікація контрольованої деревини

Сертифікація контрольованої деревини (CW) — підтвердження того, що лісові підприємства **не здійснюють заготівлю деревини**, яка належить до неприйнятних з погляду FSC категорій, а також **не змішують сертифіковану продукцію** з тією, що отримана із невідповідних для FSC джерел.

Деревопереробні компанії беруть на себе відповідальність оцінити можливість утворення на підприємствах-постачальниках неприйнятних категорій деревини та забезпечити їх вилучення із системи закупівель.

FSC

Стале лісокористування

Прозорість, відстежуваність і відкритість

Для перевірки справжності FSC-сертифікованої продукції передбачено можливість пошуку її виробника у відкритій міжнародній базі даних <http://info.fsc.org>.

Інформацію про компанії до бази даних заносять представники органів сертифікації.

Кожна компанія після видання їй сертифіката FSC отримує **сертифікаційний код** такого вигляду: XXX-XXX-#####, де перший набір букв — аббревіатура органу сертифікації, який надав послуги компанії, другий набір букв стосується виду сертифікації — FM (сертифікація системи ведення лісового господарства), CoC (сертифікація ланцюга постачання), CW (сертифікація контрольованої деревини) або FM/CoC (сертифікація системи ведення лісового господарства та внутрішнього ланцюга постачання), наступні шість цифр є унікальним номером для цієї компанії.

До кожного сертифіката FSC додано **унікальний ліцензійний номер** на право використання торгового знака формату FSC-C#####. На сьогодні саме ліцензійний номер вказують при маркуванні FSC-сертифікованої продукції, натомість сертифікаційний код зазначають у торгових документах, а також на деяких товарах, які були випущені в продаж до зміни правил маркування FSC-сертифікованої продукції.

Certificate

NEPCon hereby confirms that the Forest Management and Chain of Custody system of
State Enterprise Kremenets forestry

Nimova, 26
47002 Kremenets
Temopolska region
Ukraine

has been assessed and certified as meeting the requirements of
FSC-STD-50-001 V1-2; NEPCon Interim Standard for Assessing Forest Management in Ukraine
19Dec14

The certificate is valid from 03-01-2017 to 02-01-2022
Certificate version date: 03-01-2017

Scope of certificate

Certificate type: Single Forest Management and Chain of Custody

Certificate registration code

NC-FM/COC-026706

FSC License Code

FSC-C132252

Justas Janulis
Operations Director
Fiksočā 31, Tartu
Estonia

Specific information regarding products and sites is listed in the appendix(es) of this certificate. The validity and exact scope covered by this certificate shall always be verified at www.info.fsc.org.

FSC® A000535 | The mark of responsible forestry | www.ic.fsc.org

This certificate itself does not constitute evidence that particular product supplied by the certificate holder is FSC® certified (or FSC Controlled Wood). Products offered, shipped or sold by the certificate holder can only be considered covered by the scope of this certificate when the required FSC claim is clearly stated on invoices and shipping documents.
The physical printed certificate remains the property of NEPCon and shall be returned upon request.

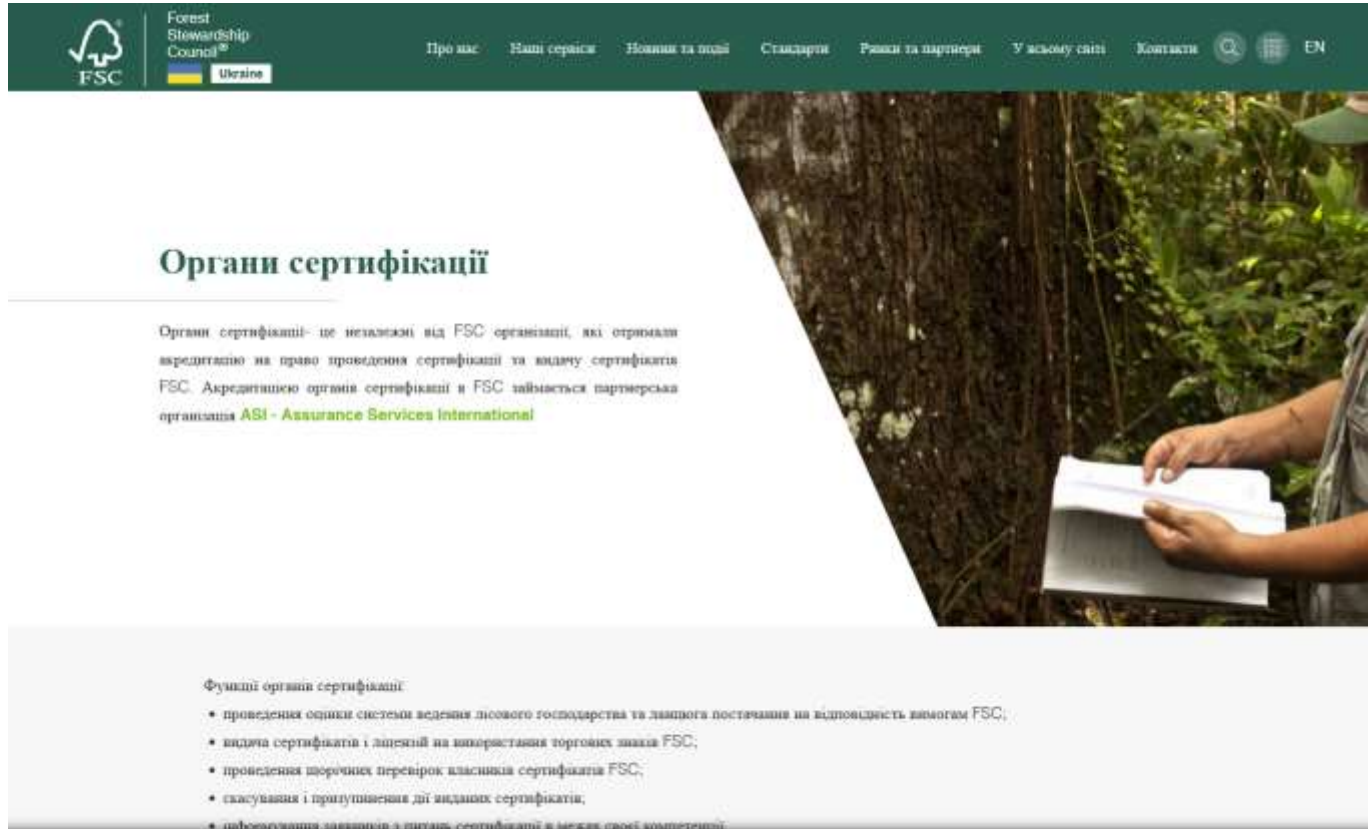
База даних

База даних <http://info.fsc.org> дає змогу:

- ✓ перевірити справжність сертифіката за сертифікаційним кодом і ліцензійним номером;
- ✓ знайти FSC-сертифіковану продукцію, використовуючи гнучкі фільтри пошуку;
- ✓ здійснити пошук FSC-сертифікованих компаній та інформації про них, у тому числі за їхніми назвами.

Весь спектр FSC-сертифікованої продукції вітчизняного виробництва на <http://info.fsc.org> — від круглого лісу до дерев'яних сувенірів — також було структуроване та подано у вигляді каталогу FSC-сертифікованої продукції підприємств України за 2025 р.

<https://ua.fsc.org/ua-uk/fsc-in-ukraine>

The screenshot shows the top navigation bar of the FSC website. On the left is the FSC logo with the text 'Forest Stewardship Council' and 'Ukraine' below it. The navigation menu includes: 'Про нас', 'Наші сервіси', 'Новини та події', 'Стандарти', 'Ринки та партнери', 'У всьому світі', and 'Контакти'. There are also search, grid, and language (EN) icons.

Органи сертифікації

Органи сертифікації – це незалежні від FSC організації, які отримали акредитацію на право проведення сертифікації та видачу сертифікатів FSC. Акредитацією органів сертифікації в FSC займається партнерська організація **ASI - Assurance Services International**

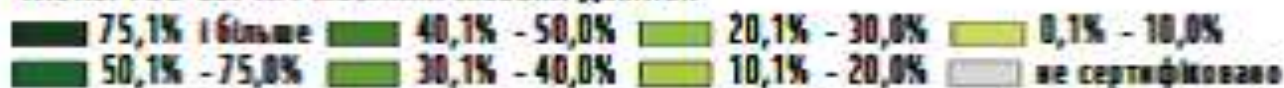
Функції органів сертифікації:

- проведення оцінки системи ведення лісового господарства та ланцюга постачання на відповідність вимогам FSC;
- видача сертифікатів і ліцензій на використання торгових знаків FSC;
- проведення щорічних перевірок власників сертифікатів FSC;
- складання і припинення дії виданих сертифікатів;
- інформаційна взаємодія з ринком, сертифікати в межах своєї компетенції.

(4,59 млн га або 44% лісових ділянок країни)

ЧАСТКА FSC-СЕРТИФІКОВАНИХ ЛІСОВИХ ДІЛЯНОК

Дані станом на 01.04.2020

Джерело даних: FSC в Україні

Картографічна інформація: OpenStreetMap

🏠 → Напрями діяльності → Сертифікація лісів

Сертифікація лісів

Лісова сертифікація – оцінка відповідності системи ведення лісового господарства встановленим міжнародним вимогам щодо управління лісами та лісокористування на засадах сталого розвитку. Метою лісової сертифікації є забезпечення економічно, екологічно і соціально збалансованого ведення лісового господарства шляхом виконання відповідних загальноовизнаних і таких, що заслуговують на довіру, стандартів.

Екологічно збалансоване і відповідальне ведення лісового господарства передбачає заготівлю лісоматеріалів та іншої лісової продукції при одночасному збереженні біорізноманіття та продуктивності лісів, природних екологічних процесів.

Соціально орієнтоване ведення лісового господарства сприяє зростанню добробуту місцевого населення і суспільства в цілому, а також стимулює місцеве населення зберігати лісові ресурси.

Економічно життєздатне використання лісових ресурсів означає, що лісове господарство і лісокористування організовані й управляються таким чином, щоб бути прибутковими, проте не шляхом виснаження лісових ресурсів і природних екосистем.

Проведення сертифікації здійснюється акредитованими на міжнародному (чи національному на підставі схвалених міжнародних процедур) рівні організаціями. Такі процедури сертифікації гарантують незалежність, неупередженість та об'єктивність оцінки ведення лісового господарства у будь-якій країні.

<https://forest.gov.ua/napryamki-diyalnosti/sertifikaciya-lisiv>

Станом на жовтень 2021 року в Україні 3,72 мільйона гектар лісів сертифіковано, зокрема, видано 118 сертифікати FM/CoC, 416 сертифікатів CoC.

Інформацію про сертифіковані ліси підприємств, які належать до сфери управління Держлісагентства можна знайти за посиланням: <https://ua.fsc.org/ua-uk/fsc-facts-figures-in-ukraine>

Детальна інформація щодо стану лісової сертифікації в Україні доступна також в коротких звітах, розміщених нижче.

Стан сертифікації станом на жовтень 2021

Стан сертифікації станом на вересень 2021

Сертифікація системи ведення лісового господарства (FM)

Сертифікація ланцюга постачання (CoC)

Чим це може бути корисне для еколога?

Одним із перших критеріїв **Стандарту** є дотримання всіх вимог чинного законодавства.

Відповідно, особи, які працюють у сфері моніторингу дотримання лісового законодавства, можуть використовувати сертифікаційні інструменти і стимулювати лісокористувачів вести діяльність у площині закону.

Порушення вимог законодавства – це прямий шлях до втрати сертифікату, що не є вигідним для лісокористувачів. Надання аудиторам інформації про виявлені порушення може сприяти зменшенню числа таких порушень.

Стандарт

Для отримання сертифікату FSC лісокористувач має підтвердити відповідність вимогам [Принципів та Критеріїв ведення лісового господарства FSC \(Стандарт\)](#). Загальний Стандарт розроблений міжнародним офісом FSC. На рівні кожної з країн Стандарт доповнюється специфічними індикаторами, які дають змогу врахувати національні особливості.

Стандарт включає в себе десять основних принципів, кожен із яких уточнюється критеріями. Кожен із критеріїв додатково уточнюється індикаторами. Наприклад:

Принцип 6: цінності довкілля та впливи

Критерій 6.3: Підприємство має визначати та вживати ефективних заходів із запобігання негативним впливам господарської діяльності на цінності довкілля, пом'якшувати та виправляти ті впливи, що стаються, пропорційно до їх масштабу, інтенсивності та ризику.

Індикатор 6.3.1: Господарські заходи плануються та виконуються для запобігання негативних впливів і для охорони цінностей довкілля.

Національний **FSC** стандарт

Переклад FSC національного стандарту, який набув чинності з 30 березня 2020 р., доступний за цим посиланням. Впровадження вимог нового стандарту підприємствами лісового господарства має відбутись протягом 12-ти місяців перехідного періоду із зазначеної дати. Детальніша інформація про впровадження стандарту доступна з адреси ua.fsc.org/ua-ua/newsroom/event-news/id/496

Директор Національного представництва FSC в Україні Павло Кравець зазначив: “Завдяки злагодженій, наполегливій та ретельній роботі протягом кількох останніх місяців редакційної комісії, утримувачі сертифікатів, органи сертифікації та зацікавлені сторони отримують нагоду скористатися неофіційним перекладом національного стандарту. Його безумовна перевага в передачі змісту оригіналу через категорійно-понятійний апарат лісівничої науки та практики. Сподіваюся, що переклад сприятиме пришвидшенню переходу до нового стандарту”.

Стандарт FSC і природоохоронні ВИМОГИ

Стандарт містить і чимало природоохоронних вимог:

- охорона рідкісних видів (**принцип 6**);
- збереження найменш порушених людською діяльністю лісів репрезентативних ділянок (**принцип 6**);
- виділення та охорону шести категорій особливих для збереження цінностей (ОЦЗ) – лісів, важливих для збереження біорізноманіття, критичних для надання певних екосистемних послуг, важливих для місцевих громад тощо.

- Виділення та охорона кожної з цих категорій має відбуватися із залучення широкого кола зацікавлених сторін (**принцип 9**).

Охорона оселищ рідкісних видів

6.2.3. Підприємство у співпраці з природоохоронними організаціями та державними органами має наносити на карту оселища рідкісних і зникаючих видів та визначати природоохоронні території .*

6.2.4. Лісогосподарські заходи в охоронних зонах повинні вестися таким чином, щоб природоохоронні цінності не були пошкоджені і не опинилися під загрозою .*

6.2.5. Охоронні зони повинні бути позначені на картах, а за необхідності також на місцевості .*

6.2.6. Лісозаготівельні роботи не повинні проводитися в місцях і в період розмноження рідкісних, що знаходяться під загрозою зникнення і зникаючих видів. *

Репрезентативні ділянки

6.4. Репрезентативні зразки існуючих екосистем у межах ландшафту повинні зберігатися в їх природному стані...

6.4.1. Репрезентативні зразки існуючих екосистем повинні бути визначені в процесі консультацій з державними органами, неурядовими організаціями та іншими зацікавленими сторонами

Особливо цінні для збереження ліси (ОЦЗЛ / ЛВПЦ)

9.1. Дослідження на предмет наявності ознак **особливо цінних для збереження лісів** (ОЦЗЛ) повинні проводитися відповідно до масштабу та інтенсивності ведення лісового господарства..

9.1.1. Підприємство повинно провести оцінку свого лісового фонду, необхідну для визначення територій, що мають наступні атрибути :

- а) ОЦЗЛ 1. Лісові території, що мають в масштабі країни, регіону або району **високий рівень біорізноманіття**, включаючи ендемічні або зникаючі види, місця їх проживання.
- б) ОЦЗЛ 2. Великі лісові території, для яких характерна **наявність життєздатних популяцій більшість яких зустрічаються в природному стані видів регіону (поширення)**.
- в) ОЦЗЛ 3. Лісові території, які входять до складу **унікальних рідкісних** або знаходяться під загрозою зникнення екосистем або в межах яких зустрічаються такі екосистеми.
- г) ОЦЗЛ 4. Лісові території, що виконують основні природоохоронні функції в **вразливих ландшафтах** (наприклад, водоохоронна, протиерозійна та ін.)
- д) ОЦЗЛ 5. Лісові території, особливо важливі для **задоволення основних потреб місцевого населення** (наприклад, полювання, рибальство, збирання грибів та ягід, інших недеревних продуктів)
- е) ОЦЗЛ 6. Місця **екологічного, культурного, релігійного значення, визначені за участю місцевого населення (напр. хресні дороги)**. Підприємство повинні провести оцінку наявності ОЦЗЛ*

Що після повномасштабного вторгнення?

Forest
Stewardship
Council®

Ukraine

Про нас

Наші сервіси

Новини та події

Стандарти

Ринки

Сертифікати в зонах конфлікту України призупинені

Forest Stewardship Council (FSC) вимагатиме призупинення дії сертифікатів в Україні на територіях, де відбуваються збройні конфлікти, та дозволить спростити процеси аудиту у регіонах, не зачеплених конфліктом.

04.04.2022

FSC продовжує підтримувати українських утримувачів сертифікатів, наскільки це можливо, і тому дозволить органам сертифікації – незалежним аудиторам утримувачів FSC сертифікатів – продовжувати свою роботу в регіонах, не зачеплених війною, наприклад, шляхом дистанційного аудиту та збільшення часу між аудитами понад рік за потреби.

У той же час FSC продовжуватиме захищати цілісність своєї системи. На окупованих регіонах України не можливо виконувати вимоги національного законодавства, а аудиторам небезпечно виконувати свою роботу. Ці чинники різко підвищують ризики того, що в лісах не здійснюється управління згідно стандартів FSC, і тому не має іншого вибору, окрім вимоги призупинення дії відповідних сертифікатів. **Призупинення набуде чинності через 30 днів від сьогодні (4 травня 2022 року).**

Утримувачі сертифікатів, які імпортують FSC матеріали з України, **зобов'язані внести зміни до системи належної обачності свого ланцюга постачання** для уникнення закупівель із зон збройного конфлікту.

Переглянуто Національну оцінку ризику контрольованої деревини для України

FSC переглянуто Національну [оцінку ризику контрольованої деревини для України](#).

Визначено два ключові ризики у зв'язку з вторгненням і відносно зон збройного конфлікту:

- незаконність через невиконання вимог законодавства України, та
- конфліктна деревина через те, що російська армія може використовувати будь-які лісові ресурси у своїх цілях.

Ці ризики розглядаються як неможливі для зниження, отже, контрольований матеріал не може походити з цих зон конфлікту.

FSC_Policy_responses_Ukraine_2023-12-04_UKR.Pdf

ОТЖЕ,
добровільна сертифікація лісів України –
шлях до цивілізованого сталого управління
лісами

